

Docentenhandleiding bij de module

‘Schoolbreed werken aan gezonde relaties en seksualiteit’

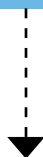
pabo

Welkom bij de docentenhandleiding van de module ‘Schoolbreed werken aan gezonde relaties en seksualiteit’. Deze handleiding bestaat uit:

- Inleiding bij de module
- Klassikale verdieping
- Stage- en praktijkopdrachten

Ben je op zoek naar informatie over het gebruik van dit lespakket, de inzet van de verschillende modules, lesgeven over gezonde relaties en seksualiteit in het algemeen en tips voor bijvoorbeeld het creëren van een veilige sfeer in de groep? Bekijk de [algemene handleiding](#)

Inleiding

Een schoolbrede aanpak van het thema gezonde relaties en seksualiteit gaat verder dan alleen vorming. Een concrete schoolbrede aanpak, relationele en seksuele vorming in het curriculum van de school en een positief, seksueel integer schoolklimaat met goede relaties tussen leerlingen en leerkrachten is belangrijk.

Om de volgende redenen:

- ✦ Vertrouwd met het thema: door op jonge leeftijd te starten met aandacht voor gezonde relaties en seksualiteit, raken leerlingen vertrouwd met het thema en durven ze eerder vragen te stellen over seksualiteit.
- ✦ Persoonlijke groei: leerlingen krijgen betrouwbare informatie, ontwikkelen normen en waarden, worden weerbaarder en leren respectvol, bewust en verantwoordelijk met elkaar om te gaan (seksueel integer).
- ✦ Een veilig leerklimaat: aandacht voor gezonde relaties en seksualiteit in een veilig leerklimaat draagt bij aan seksuele integriteit, en helpt leerlingen bij een gezonde relationele en seksuele ontwikkeling.

Hoe kun je dit als school aanpakken? Dat leren de studenten in deze module.

In Nederland kennen we de Gezonde School-aanpak, die ook voor seksuele gezondheid wordt ingezet. Dit is een integrale aanpak op meerdere pijlers, zoals een sociaal veilig schoolklimaat, educatie, schoolbeleid en samenwerking met de omgeving. De Gezonde School-aanpak sluit aan bij de actuele problemen en vragen in de school. Meestal wordt schoolbreed met het schoolteam een plan van aanpak uitgezet op al deze pijlers.

Het gaat om de volgende vier pijlers:

1. **Educatie:** in de lessen is er structurele aandacht voor gezondheid.
2. **Schoolomgeving:** gezond gedrag wordt gestimuleerd door aanpassingen in de fysieke en sociale omgeving.
3. **Signaleren:** gezondheidsproblemen worden gesignaleerd.
4. **Beleid:** alle maatregelen voor de gezondheid van leerlingen zijn vastgelegd in het schoolbeleid.

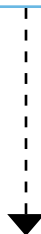
In de e-learning maken de studenten kennis met twee scholen en hoe zij invulling geven aan deze vier pijlers. Lees hier meer over de [Gezonde School-aanpak en -pijlers](#).

De lesmodule 'Schoolbreed werken aan gezonde relaties en seksualiteit' vereist	
circa 60 minuten	klassikale tijd
circa 30 minuten	zelfstudietijd met de e-learning
circa 90 minuten	praktijkopdracht

Jouw studenten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de seksuele gezondheid en seksuele integriteit van de leerlingen, door een voortrekkersrol in te nemen en aandacht voor dit thema te vragen binnen de school. Nu en later, als student of als startende docent. Hoe? Studenten en startende docenten kunnen al een goed begin maken door:

1. Een les te geven over dit thema. Laat ze hiervoor de module 'Lesgeven over relaties en seksualiteit' doorlopen.
2. Seksueel gedrag of een onverwachte vraag op een veilige manier bespreekbaar te maken. Laat ze hiermee oefenen aan de hand van de module 'Seksuele integriteit en een veilige sfeer'.

Klassikale verdieping

VEILIGHEID IN DE LES

2 MIN.

Maak met studenten werkafspraken of wijs hen opnieuw op de eerder gemaakte afspraken. Meer informatie over veiligheid in de klas vind je in de [algemene handleiding](#).

OPDRACHT 1 - INTRODUCTIE - HERHALING MODULE

10 MIN.

Klassikaal bespreken

- ✦ Wat is je het meest bijgebleven van de e-learning module?
- ✦ Wat voor inzicht heb je opgedaan dat je graag zou willen meegeven aan jouw (stage)school?
- ✦ Welke uitdagingen zie je in het schoolbreed werken aan relaties en seksualiteit?
- ✦ Welke vragen heb je nog?

OPDRACHT 2 - GEDACHTE-EXPERIMENT

10 MIN.

Leerdoelen

- ✦ Studenten denken na over wat ze leerlingen willen meegeven op het gebied van relaties en seksualiteit.
- ✦ Studenten zien het belang van het bespreekbaar maken van seksualiteit en realiseren zich dat dit breder is dan alleen voorlichting geven.

Beschrijving:

1. Neem studenten mee in een gedachte-experiment en volg daarbij de volgende stappen in je beschrijving.
 - a. Denk aan een prettige seksuele en/of intieme ervaring. We gaan dit niet delen met anderen, dus daar hoef je niet over in te zitten. Het hoeft geen seks te zijn, het mag ook intiem zijn. Alleen of met iemand anders. Bepaal voor jezelf: waarom was dit een prettige ervaring. Hoe voelde je je? Wat maakte het prettig?
 - b. Wanneer je voor ogen hebt wat deze ervaring prettig maakte, bedenk dan wat je je leerlingen gunst op het gebied van seksualiteit en relaties. Dit gaan we anoniem met elkaar delen via Mentimeter.
2. Laat de studenten dit invullen op Mentimeter. Er komen meestal ongeveer dezelfde antwoorden naar voren: respect voor elkaar, je veilig voelen, je op je gemak voelen, trots zijn op jezelf of je eigen lichaam, het allebei fijn vinden, plezier.
3. Bespreek de oefening na. Je kunt studenten vragen wat ze opvalt als ze de woorden zo bij elkaar zien. Ter conclusie kan jij benoemen: waar gaat het nu echt om? Is wat we leerlingen vaak meegeven (informatie over seks en veilig vrijen) wel wat we echt zouden willen en moeten meegeven? Of gaat het (ook) om iets anders, iets dat meer raakt aan hoe je, ook op school, met elkaar omgaat, namelijk je veilig voelen en seksueel integer met elkaar omgaan. Zo kun je ook laten zien dat niet iedereen met leerlingen of studenten over seks hoeft te praten, maar alsnog een steentje bij kan dragen door voor dit soort thema's aandacht te hebben.
4. Conclusie en discussie: We hebben het vaak over seksuele voorlichting. Uit de antwoorden die voortkomen uit deze oefening blijkt dat we leerlingen veel meer gunnen dan risicovermijding! Wat moeten we in ons werk veranderen om dit ook daadwerkelijk voor elkaar te krijgen?

Veiligheid: Door studenten niet te laten uitwisselen over hun intieme ervaring (en dat te benoemen) zorg je voor veiligheid. Ook de anonimiteit van Mentimeter draagt hieraan bij. Als je online een training geeft, kun je ook met Mentimeter werken, of wanneer je denkt dat een team veilig genoeg is de chat gebruiken.

OPDRACHT 3 - EEN PIJLER UITWERKEN

35-40 MIN.

Leerdoel

De studenten zijn in staat om bij onderwijs over het thema gezonde relaties en seksualiteit rekening te houden met de Gezonde School-pijlers.

Geef studenten in groepjes van vier à vijf de volgende opdracht

1. Kies een van de Gezonde School-pijlers voor het schoolbreed werken aan gezonde relaties en seksualiteit (de pijler 'schoolomgeving' is opgedeeld in sociaal en fysiek, dus keuze uit vijf opties).
2. Werk de gekozen pijler uit op een poster (of powerpoint-dia). Doe dit door antwoord te geven op de vragen die bij de gekozen pijler horen:

Beleid

- ✦ Kun je een gedragsregel bedenken over relaties en seksualiteit? Hoe kan die terugkomen in het schoolreglement?
- ✦ Hoe zou je het team kunnen meenemen om een gezamenlijke visie te ontwikkelen?
- ✦ Welke uitdagingen kun je tegenkomen en hoe hou je daar rekening mee?
- ✦ Welke punten zou je vastleggen in het beleid? En op welke manier?
- ✦ Geef een tip: wat zou je als beginnend leerkracht kunnen bijdragen aan deze pijler?

Signalering

- ✦ Op elke school is sprake van een zorgstructuur/protocollen. Welke thema's en aandachtspunten op het gebied van relaties en seksualiteit moeten volgens jou in ieder geval terugkomen in deze zorgstructuur, en op welke manier?
- ✦ Wat zou je kunnen doen zodat leerlingen makkelijker melding durven te maken van seksuele grensoverschrijding?
- ✦ Welke uitdagingen kun je tegenkomen en hoe hou je daar rekening mee?
- ✦ Geef een tip: wat zou je als beginnend leerkracht kunnen bijdragen aan deze pijler?

Educatie

- ✦ Wat zou volgens jou werken om je collega's te enthousiasmeren om lessen gezonde relaties en seksualiteit te geven?
- ✦ Bekijk via Seksuelevorming.nl wat lesmateriaal. Wat spreekt je aan in de verschillende materialen? En waarom?
- ✦ Wat denk je dat belangrijk is in leuk en goed lesmateriaal? Wat enthousiasmeert? Geef voorbeelden of ideeën.
- ✦ Welke uitdagingen kun je tegenkomen en hoe hou je daar rekening mee?
- ✦ Geef een tip: wat zou je als beginnend leerkracht kunnen bijdragen aan deze pijler?

Schoolomgeving (fysiek)

- ✦ Bedenk hoe je de fysieke omgeving van de school zo kunt inrichten dat het een gezonde en veilige relationele en seksuele ontwikkeling van alle leerlingen ondersteunt (denk ook aan afbeeldingen in de klas).
- ✦ Welke uitdagingen kun je tegenkomen en hoe hou je daar rekening mee?
- ✦ Geef een tip: wat zou je als beginnend leerkracht kunnen bijdragen aan deze pijler?

Schoolomgeving (sociaal)

- ✦ Hoe zou je vanuit je eigen voorbeeldrol willen bijdragen aan de sociale veiligheid om over dit thema te praten?
- ✦ Hoe zou je de leerlingen zelf actief betrekken bij het thema in de school?
- ✦ Waar zou je rekening mee houden in het contact met ouders over relaties en seksualiteit?
- ✦ Welke uitdagingen kun je tegenkomen en hoe hou je daar rekening mee?
- ✦ Geef een tip: wat zou je als beginnend leerkracht kunnen bijdragen aan deze pijler?

AFSLUITING

10 MIN.

Laat elk groepje een of twee van de belangrijkste punten op hun poster met de hele groep delen (2 minuten per groepje).

Geef ze daarna nog een paar minuten om langs elkaars posters te lopen.

Laat studenten eventuele vragen die ze aan het einde van de les nog hebben opschrijven of via een online platform naar het digibord sturen. Laat de vragen (mondeling) beantwoorden door andere klasgenoten. Check wel of de vragen goed worden beantwoord. Kies bij weinig tijd eventueel een paar goede vragen uit om de volgende les mee te starten.

Praktijkopdrachten

ONDERZOEK: RELATIES EN SEKSUALITEIT SCHOOLBREED IN DE PRAKTIJK

Leerdoel

Studenten kunnen de behoeften van een school op het vlak van aandacht voor gezonde relaties en seksualiteit in kaart helpen brengen.

Geef de studenten de opdracht om op onderzoek te gaan op hun stageschool. Ze brengen het volgende in kaart en schrijven daarvan een verslag:

- ✦ Op welke manier is er aandacht voor gezonde relaties en seksualiteit binnen de verschillende pijlers (beleid, signalering, omgeving en educatie)?
- ✦ Kan de stageschool een [vignet Gezonde School](#) aanvragen?
- ✦ Welk advies zouden zij de school geven? Waar is ruimte voor verbetering en wat is een mogelijke manier waarop de school dit kan aanpakken?

Colofon

Docentenhandleiding bij de module 'Schoolbreed werken aan
gezonde relaties en seksualiteit'

Deze uitgave is ontwikkeld vanuit de Stimuleringsregeling Gezonde
Relaties & Seksualiteit

Uitgever: Stichting School & Veiligheid en Rutgers

Vormgeving: Caro Grafico | Grafisch Ontwerp

©2022, Stichting School & Veiligheid

